

LA MIRÈIO DE FREDERIC MISTRAL TRADUÏDA PELS GERMANS THOS I CODINA

En aquesta comunicació ens limitem a transcriure el text, fins ara inèdit, de la traducció inacabada de l'obra mistralenca, de la qual enguany es celebra el 150è aniversari de la primera edició. Per a un estudi introductori, cal remetre's a la comunicació que vam presentar al VII Col·loqui Internacional Verdaguer, amb el títol *Mataró en els orígens de la recepció del Felibritge: manuscrit d'una traducció inacabada de Mireio*.

Mireio. Pouemo provençau, fou publicat a Avinyó el 1859. Si bé, tradicionalment, s'ha considerat que Francesc-Pelagi Briz fou l'autor de la primera traducció al català –que començà a publicar el 23 de setembre de 1861 en el diari barceloní *La Corona*,¹ acompanyada d'una interpretació castellana en prosa– cal fer-ne algunes precisions.

Els germans Terenci i Silví Thos i Codina, durant la seva estada a Madrid,² n'havien començat una traducció que quedà inacabada a causa de la dificultat que els suposava. D'aquesta traducció inacabada, n'hem pogut trobar dos manuscrits inèdits. El primer és datat a Madrid el 24 de febrer de 1861, porta un encapçalament que diu *Traducció per D. Silvino Thos y Codina*³ i conté la cançó popular provençal «Magali», que Nora canta a Mireia en el tercer cant de l'obra mistralenca. Uns anys després, el 1864, la cançó fou publicada a la *Revista Mataronesa* i signada per Silví.

El segon manuscrit⁴ és molt més interessant, ja que conté l'esborrany de la traducció inacabada. Dels dotze cants de *Mirèio*, els germans Thos només traduïren els quatre primers. Cal dir, a més, que el manuscrit sembla incomplet, ja que falten algunes pàgines. En definitiva, doncs, ens trobem davant d'una traducció de *Mirèio* al català, inacabada i, fins ara, inèdita, dels germans Thos i que coincideix en el temps, si no és que és anterior, amb la de Briz. Tant aquest com els mataronins, van utilitzar la segona edició d'Avinyó de 1859, ja que incorporen la dedicatòria a Lamartine.

La traducció dels germans Thos no passa de ser el primer esborrany d'una traducció inacabada de la *Mirèio*. Es tracta de quaranta-tres fulls A2 manuscrits per una sola cara. A cada full s'especifica la pàgina de l'obra de Mistral a la qual correspon i, per això, el manuscrit no sembla complet. Quant a la cal·ligrafia, correspon, sens dubte, a la mà de Terenci Thos i Codina.

Justament per tractar-se del primer esberrany, és una traducció pràcticament en prosa, no es marquen els versos fins a la quarta estrofa del Primer cant, i només ocasionalment, a excepció dels versos de «Magalí», es provarà de respectar la rima. El fet de no haver-la encarat en aquest moment, així com amb prou feines el metre, permet que la traducció sigui menys encorsetada, amb un lèxic més ric i reeixit per no haver-se sotmès encara a la poètica. Aspecte que, en canvi, limita la traducció de Francesc-Pelagi Briz.

El manuscrit és el primer nivell en el procés de traducció dels germans Thos i es limita a la traducció literal i gairebé en prosa. Hi ha rectificacions, anotacions de dubte davant d'un mot o de la interpretació definitiva d'un vers; dubtes que, sovint, es resolen provisionalment amb un espai en blanc o amb un interrogant. En altres casos opten, de moment, a mantenir la paraula occitana o anoten diverses possibles solucions. En canvi, en el cas de *Magalí*, entre els dos manuscrits i la versió impresa, pràcticament no hi ha diferències, i aquestes es limiten a canvis ortogràfics sense massa interès.

La traducció dels germans Thos és el fruit frustrat d'un nucli literari vinculat a Mataró, que contribuï en primera línia a la recepció del moviment felibritge a Catalunya.

Full 0-1

A Lamartine

Te consagro⁵ «Mireia»: es mon cor y mon ànima,
Es la flor de mos anys;
Es un rahím de la Crau que ab tots sos pámpols
te portas⁶ un pagés.

Mistral.

Mellan⁷ (Bocas del Ron) 8 de setembre de 1859.

Full 2-3

Cant primer

Lo mas dels Lladons.

Esposició-Invocació á Crist, nascut dins lo pesebre. (en mitj de la pastoralla?)⁸
- Un vell paneraire, Mestre Ambrós, ab son fill, Vicens, van á demanar aculliment al Mas dels Lladons. - Mireia, filla de Mestre Ramon, lo amo de la masia, los hi dona la benvinguda. - Los comparets, després de sopar fan cantar á Mestre Ambrós. - Lo jay (vell?) en altre temps mari canta un combat naval del almirall Sufren. - Mireia enrahona⁹ ab Vicens. - Relació de Vicens: la cassa de las cantáridas, la pesca de las sangoneras, lo miracle de las Santas Marias, lo còs dels homens en Nimes. - Mireia es meravellada y son amor punteja.

Canto una noya de Provensa. En los amors de sa jovenesa, á través de la Crau, vers la mar, dins del blat, humil deixeble del gran Homero, seguir-la vull. Com tan sols era una noya del terrós, fora de la Crau no s'en es gaire parlat.

Encara que son front no lluís mes que de tendresa, encara que no tingúes ni dianema d'or ni mantell de Damás, vull que en gloria sia enaltida com una reina, y afalagada per nostra llengua menyspreada, pus sols per vosaltres canto, ó pastors y gent del mar!

Full 4-5

Tu, Senyor Déu de ma patria, que nasqueres en mitj de la pastoralla, inflama ma paraula y donam prou d'alé! Bèn bè ho saps: entre l'verdor, ab lo sol y las rosadas, cuan las figas se fan maduras, ve l'home afamat á desfruitar l'arbre en sec.

Mes damunt del arbre qu'ell esbranca - un cimarol tu sempre alsas - hont l'home jamay tip no hi puegue alsar la má, - Bèll rebrót primerech - y flairós y virginal, - bella fruita madalanenca - hont l'aucell del aire s'en ve á matar la fam.

Jo la veitj, aqueixa branqueta - y sa frescor me fa dentetas! - Jo veitj,¹⁰ ab los embats, buleyar cap al cel - son fullatge y sos fruits immortals... - Bon Dèu, Dèu amich, demunt las alas - de nostra llengua provensal - Fès que jo puegue abastar la branca dels aucells!

A la bora del Rhon, entre mitj del poys - y los salzers de la riva, - en una pobre caseta per l'aigua rosegada - vivia un paneraire - que ab son fill passaba - de mas en mas¹¹, y apedassaba - los cistells romputs y los paners trencats.

Full 6-7

Un jorn que anaban aixís per los camps - ab sos llargs feixos de jonchs de vimet: «Pare, digue en Vicens, mireu lo sol! - Veyeu alla d'alla sobre Magalona, - com los nuvols lo cobreixen! - Si aquella ramassada s'apilona, - Pare, avans de arribar al mas tal volta ns'mullarém.»

«Oh! lo mestral branda las fullas... - No... aixó no será pas pluja, - respongue lo vèll... Ah! si aixó fos lo Rau es diferent!»... - «Cuants parells hi ha - Pare, en lo mas dels Lladons?» - «Sis, respongué lo paneraire, - Ah! aqueixa es una masia de las mès fortas de la Crau!

Tè, no veus sa olivereda? - Entremitj hi ha algunas tiras - de ceps y de atmetllers... Mes lo bonic, tornaba, - (y com aquest no n'hi ha cap mès en tota la costa!) - Lo bonic, es que hi ha tant de tiras - com dias ne tè l'any - y tant com de tiras, en cada una de ellas d'arbres hi ha!»

«Mès, cara bo! Digué en Vicens - dehuen haber de menester molts olivereras - pera esgarrar¹² tant d'arbres» - Oh! tot això es fet ben aviat - Vinga Totsants, y las Bausencas, - de vermellas, de atmetllencas - te complirán de gom á gom los sacs y las borrasses... - Tot cansonejant ne reculliran bè prou!

Full 8-9

Y Mestre Ambrós sempre parlava... - y lo sol que trasmontaba- dels mès bells colors tenia los nuvolets, - Y los llauradors demunt llurs junyits parells - venian¹³ les cap a sopar, tenint en l'aire llurs aguyadas... - Y la nit sombrejaba alla lluny los aiguamolls.

«Au! ja se ovira en l'aire - lo cimarol del paller - digué llavors En Vicentet: ja som á cau!...» - «Aqui se hi engreixa lo ramat! - Ah! per l'estiu tenen la pineda, - y al hivern lo pedregam, torná lo vell... Oh! aqui hi ha de tot!

Y tota aquella gran arbreda - que sobre la teulada fa sombra - y aquella bella font que raija en un viver! - Y tots aquells ruschs de abellas - que cada tardor despullan, - y dès que lo Maig se desperta, - penjan cent aixams dels grans lladoners!»

«Oh! doncs, en tota aqueixa terra, - Pare, lo que me agrada més, - digué llavors Vicens, es la noya del Mas... - Y si os ne recordeu, mon pare, - l'estiu passat nos doná á fer - dos cistelletas de cullir olivas, - y posar nansas á son cabasset.»

Full 10-11

Tot enrahonant aixis - se trovaren á la porta. - La noyeta venia de donar lo fultatge á sos cuchs de seda; - y asseguda en lo lllindar, á la fresca, anaba llavors á torser una madeixa. - «Bona nit ab tota la companyia!» - Feu lo paneraire llensant¹⁴ á terra sas vergas.

«Mestre Ambrós, Déu vos la dongui! - digué la noya; [_ _]¹⁵ - á la punxa de mon fus, veyeu!... y vosaltres? Habeu trigat! - De hont veniu? De Valabrego?» - «Just! Y lo Mas dels Lladons - venintnos de dressera, - se ha fet tart, y habém dit: dormirém en lo paller.

Y ab son fill lo paneraire - s'en ana a seurer demunt d'un trill. - Sens més rahons, á trenar tots dos - un cove comensat - se afanyaren un instant, - y de llur garba desnuada - encreuaban¹⁶ los blanosos jonchs.

En Vicens encara no tenia setse anys - Més tant de cos com de la cara - era, per cert, un bell xxxx,¹⁷ (minyó?, gojet?) y dels més ben tallats, - ab las galts un poch morenas, - si voleu... més terra negra - fa bon blat, - y surt dels rahims negras un vi que fa ballar.

Full 12-13

De quina manera lo jonch - se prepara y se manega, - éll ho sabia á fons; no que alló fifís - treballés d'ordinari: més de canastas pera sarrias, - tot lo que en los masos es necessari, - roigs covas y bonichs cofins;

Paners de canya mitj partida, - que tot es obra aviat venuda, - escombras de mill,.. tot aixó, y molt més encara - éll ho feya molt depressa - bo y polit, de ma de mestre... - Mès del conreu y del erm, - los homens habian tornat ja del trevall.

Ja defora, á la fresqueta, - Mireia, la gentil masovera, - demunt la taula de pedra habia posat las bajocas (1)¹⁸; y de la plata que vessaba - cada baillet ja tirava - ab la cullera de boix plena, las monjetas... - Y lo vèll y son fill trenaban. - « Bè? Veyam!

No veniu pas á sopar, Mestre Ambrós? - ab son aire un poch aspre - digué Mestre Ramon, lo masover. - Au! deixeu donchs la cistella¹⁹ - No veyeu pas naixer los estels?...²⁰ - Mireia porta una escudella. - Au! á la taula! Au! que debeu estar cansats.

Full 14-15

Anem! fèu lo paneraire - y se atansaren á un caire - de la taula de pedra, y llescaren pa. - Mireia, llesta y desembrassada, - ab l'oli dels olivers - amaní per élls un plat de monjetas - y vingué tot corrents á durlo á llurs mans.

En sos quinze anys se trobava Mireia... - Costa blava de Fontvella, - y vosaltres, serras Bausencas, y vosaltres, planas de la Crau, - vosaltres, no n'habeu vist may més una altra de tan bella! - Lo gay sol la habia esclatada - y novelleta, fresca - sa cara, á flor de galtas tenia dos solets.

Y son esguart era una rosada - que esbaltia²¹ totas las penas... - Dels estels menys dòls es lo raig y menys pur; - li negrejaban las trenas²² - que al entorn de son cap feyan anellas; - y sa pitera rodoneta - era un présseg bessó y encara no bèn madur.

Y enjogassada, y bellugueta - y esquiuu una miqueta!... - Ah! dintre un vas d'aigua, - al veurer aquella gracia, tota d'un cop os la hauriau beguda! - Cuan després caséu, segons costum, - hagué parlat de sa jornada, (Com en lo mas, com en temps de mon pare, ay! ay! ay!)

Full 16-17

«Be? Mestre Ambrós, aquesta vetlla - no ns' en cantareu una? - Digueren: es en lo repàs que s'dorm!» - «Chut! Mos bons amichs... qui se trumfa²³, - respongué lo vell (fadrinets?). Deu lo bufa - y lo fa virar com una baldufa!... Canteu vosaltres, jóvén, que sou jóvens y més forts!»

«Mestre Ambros, digueren los bailets, - No, no parlém pas per esclafir! - Mès veyeu! Lo vi de Crau va tost á vessar - de vostre got... Au! trinquéu, pare!» - «Ah! en mon temps era un cantor, - llavors fiu lo paneraire; - mès ara, que voleu? los miralls son trencats!»

Si! Mestre Ambrós, aixó recreia. - canteu un poch», digué Mireia - «Bella noyeta, respongué doncs Ambrós, - Ma veu no tè mès que l'aresta; - mès per plaurerte está fa prompta» - y tot-d-un temps comensá aquesta - apres que hagué de vi escolat son got ple:

I

L'almirall Sufren, que á bordo comanda, - al port de Toló ha donat senyal.... - Sortiu de Toló cinch cens Provensals.

Full 18-19

De batrer l'Inglés lo desitj n'era gran - No volem pas tornar á las nostras casas - que del Inglés no veyem la destrossa.

II

Més lo primer mès que navegabam - no havem vist ningú, sols en las antenas - lo vol de la gavina voltant per centenars.

Mes lo segon mès que navegabam - un temporal nos doná prou pena! - Y de nit y de jorn assedegats desguassabam lo vaixell.

III

Mes lo tercer mes, nos prengué la rabia - la sang nos bullia, de ningú trobar - á qui nostres canons poguessen escombrar.

Mes llavors sufren: «Minyons á las gabias! - nos fá, y totduna lo gabier encorvat (arraulit?). - guaita allá lluny vers la costa alarba...

IV

[_ _]²⁴ lo gabier crida - tres grossos bastiments tot dret nos arramban!» - «Alerta minyons! Los canons á las portellas!»

Crida ensemps lo almirall, - «Que tasten desde ara las figas d'Antibas! - los en hi oferirém tost, d'un altre paner.»

Full 20-21

V

No hu habia pas dit, sols se veu una flamarada - cuarenta bombas van com uns llamps - á foradar del Inglés los vaixells reyls....

A un dels bastiments sols li resta l'ánima! - llarg temps sols se senten los ronchs canons - las fustas que craquen y la mar qui brama.

VI

Dels enemichs, entretant, xxxx²⁵ pas tot lo mes - nos té separats: quin xxxx!²⁶ quin plaher! - L'almirall Sufren, arreuxat y grog.

Y que demunt del pont jamay tremolava: - «Minyons! Crida al fi, que vostre foch pare! - Y untemlos ferm ab l'oli d'Aix.

VII

Encara no hu havia dit, mès tota la marinalla - se llença á las alabardas, las fletxas, las destrals, - y ganxos en mar, los ardots Provencals,

Ab una sola veu, cridan: Al arrambatje! - Demunt del bordo Yngles saltém dins d'un bot, - y comença llavors la gran matansa!

Full 22-23

VIII

Oh! quinas batussas (cops?)! Oh! quina destrossa! - Quin cruixit que fa - lo arbra que se romp - sota los mariners lo pont que s'enfonsa!

Mes d'un Ynglés se capbossa y mort; - mès d'un Provencal al Ynglés s'arrapa, - l'estreny dins sas arpas y se n'van á fons.

«Sembla, oy ! que no no es pas de creurer! - Aquí se interrompé²⁷ lo bon jayet. - Es, ab tot, passat com diu la cansó. - Cert, podeu parlar sens por, - jo hi era que tenia lo timó! - Ah! Ah! també, dins ma memoria, - si mil anys jo visqués, mil anys ho tindria ficat.»

«Que! ... vos habeu estat en aquella gran matansa? - Mes, com una dalla sota lo mall, - degueren, tres contra un, esclafarvos!» - «Qui? Los Ynglesos? Féu ab rabia - lo vell mari tot²⁸ enfurismat. - Y tot plegat, alegret com abans - reprengué ab orgull²⁹ son cant entonant:

IX

Los peus dins la sang, durá aquella guerra - dos horas après que fou nit. - De cert, quan la polvora no segá l'ull³⁰- Mancavan cent homens á nostra galera; - mès tres bastiments passaren per ull, - tres bèlles bastiments del rey de Ynglaterra.

Full 24-25

X

Després quan tornaban al país tan dóls, - ab cent balas en nostras muradas,³¹ - ab vergas á trossos, velas estripadas.

Tot xanxejantse, l'almirall amistós: -«Aneu, nos digué, aneu, camaradas! - Al rey de Paris parlaré de vosaltres.»

XI

O nostre Almirall, ta paraula es franca, - li respongueren, lo rey t'escollará ... - Mes, pobres mariners, que nos farà?

Ho³² habem tot deixat, la casa, las nansas, - per correr á la guerra y per defensarlo, - y³³ veus entretant que lo pa nos manca!

XII

Mes si vas per allí amunt, recordat. - Cuan s'inclinarán á ton bèll passatge - que ningú te ama tant com tos matelots.

Pus, ó bon Sufren, si tinguessim nosaltres lo poder - Abans de tornar á nostres vilatges, - te portariam rey sol á la punta del dit!»

Full 26-27

Es un Martegal qui, a la vesprada, - ha fit la cansó, tot tirant l'art... L'almirall Sufren sortí pera Paris;

Y diu que ls' grands³⁴ de aquellas encontradas - foren gelosos de son renóm, - y sos vells marins jamay l'han tornat á veurer!

A temps lo vell paneraire (dels vímets?) - acabá sa cansó marina - que sa veu en plors á anegarse anaba; - mès per los bailets no pas, decort. - Car, sens piular, lo cap esparpillat, - y ab la boca entreoberta, - llarg temps lo cant escoltavan encara.

-«Y veus aqui, cuan Marta filava - las cançons, diu, que se cantaban! - Eran bellas, Oh! jovent, y entretenian - l'aire se ha fet un poch vell, mes que hi fa? - Ara ne cantan de mes novas - en Francés, hont se trovan - mots forsa més fins, mes qui hi entén colcom?

Y del véll sobre aquellas paraulas - los llauradors, alsantse de la taula, - amenaren llurs sis porcells al raig de la bella aigua corredissa; - y sota la parra penjadissa - gorguejant la canturia - del vell Valabregan, abeuravan lo bestiar.

Full 28-29

Mes Mireia, tota soleta, - s'era quedada rioleta - quedada ab en Vicens, lo fill de Mestre Ambrós; - y tots dos ensemps parlavan, - y llurs caps s'acostavan - un en vers l'altra, que semblaban - dugas cabrafigueras floridas que gronxa un vent joyós.

-«Ah, si! Vicens, feya Mireia, - cuan tu sobre la esquena tens ton feig - y t'envás per tot arreu, adobant paners, - en deus veurer en tos viatges - de castells, de llochs salvatges, - de llogars, de vots, de romiatges! - Nosaltres, may sortim de nostre colomar!»

-Aixó es bèn dit, madamisela! - Del amussament de las grosellas - tant vos futg la set com de beurer ab brocal; - Y si, pera arreplegar la feina - del temps es forsa sofrir l'ultratge - També té son plaher lo viatge - y l'ombra del camí fa olvidar la calor.

Com ara dèls que estiueja, - tan prest com los olivers serán tots en rahimets de flors, - dins la plantada emblanquehida, - y sota los frexes, ab la flaire - aném á cassar las cantarida, - cuan verdeja y llú al fort de la calor.

Full 30-31

«Després nos las compran las botigas... - Tant abiat cullim dins las garrigas - la grana roja, tan abiat, en los gorchs, aném á pescar - las sangoneras. La bonica pesca! - Sens menester filat ni esca: - sols s'ha de xapollejar l'aigua fresca, - la sangonera á vostres camas se ve á agafar.

«Mes no habeu estat may á las Santas?... - Es aqui, pobra! que se canta - Aquí que de per tót duen los malalts! - Hi pasariam que era la festa ... - Cert, l'iglesia era petita, mes quins crits! y cuants exvots! - «Oh Santas, grands Santas! Tingueu pietat de nosaltres!»,³⁵

«Es l'any de aquell tant grand miracle. - Mon Déu! Mon Déu! Quin spectacle! - Un infantó era á terra, plorant, malaltonet, - Bonic com Sant Joan Baptista - y ab veu piatosa y trista -«Oh Santas, torneume la vista - Feya, vos daré mon anyellet banyut.»

«A son entorn los plors corrian - Y al mateix temps, las caixas devallaban, - poch á poch, d'allá demunt, sobre lo poble apilonat; - y tantost la corda - s'amollava un poch, l'iglesia entera, - com un gros vent dins la devesa, - cridava: grands Santas, Oh! veniunos á salvar!»

Full 32-33

Més, en los brassos de sa madrina, - ab sas manetas febles - des que l'infantonet pogué tocar los ossos - de las tres benaventuradas Marias, - s'arrapa á las caixas miraculosas, ab la forta estreta - del negadís (naufragant) á qui la mar tira una post!

Mes, tant punt sa ma agafa - ab afició los ossos de las Santas, - (Jo ho vegé) tot de seguit l'infantonet crida - ab una Fe maravellosa: - Veig las caixas miraculosas! - veig ma abia plorosa! - Aneu á cercar, corrent, depressa, mon anyellet banyut!»

Y vos també, madamisela, - Déu vos mantengue astruca y bella! - Mes si un ca, un lluert, un llop ó un serpentás, - ó altra bestia fera, - vos fa sentir sa dent punyenta, si la malura vos abat - correu, correu á las Santas! tindreu abiat solás.»

Aixís passaba la vetllada - la carreta desenganxada - ab sas grans rodas no ombrejaba pas lluny; - De temps en temps dintra los aiguamolls - se sentia tocar una esquella y lo mussol pensatiu - al cant dels rossinyols ajustaba son plant.

Full 34-35

-«Més, dins los arbres y dins los biots, - ja que á nit la lluna hi dona, - voleu, diu, que vos conte una vegada que corrent - de poch guanyo la sortija?³⁶- La minyona digue: sia! - Y mes que ditxosa, la noya - retenint son alé s'acostá á Vicens.

-Era en Nimes en la Esplanada - que aquells còssos eran donats, - en Nimes, Oh Mireia!... Un poble apilonat - y més espés que los cabells del cap, - era allí per veurer la festa. - Sens rés al cap, descalsos y ab cos de camisa, - los millors corredors al mitj ja sortian.

Tot d'un cop van entreveurer - á Lagalant, rey dels corredors, - Lagalant, aquell fort que son nom de segur - es conegut de vostra orella, - aquell celebre de Marsella - que de Provença y de Italia - habia desalenat los homes mes forsuts.

Tenia unas camas³⁷ - com lo senescal Joan Cuxas! - De llargs plats d'estany ne tenia ple lo plater - hont sas carreras eran grabadas - y tant ne tenia de bandes ricas que haurian jurat que á sos vestits y tenia estés l'arch de Sant Martí!

Full 36-37

Més tot d'un temps, baixant lo cap - los altres se posan las armillas... - Ningú ab Lagalant gosa correr. Lo Cri - un jovenet de primera volada, -(mes que no tenia pas las camas flacas!) - era vingut á menar vacas - á Nimes, aquell jorn: sol, lo gosá desafiar.

Lo que de atsar mi troví: - «Eh! Tu! Le hi digué³⁸ - nosaltres també som corredors! ... Mes que he dit, pobre! - Tots me venen: tu! Est de correr - Y conten: per los boschs - y per testimonis sols los roures - no habia corregut mes darrera de las perdius!

Fou precis anarhi! La Lagalant, - al veureme, així me planta: «Pots, mon pobre petit, lligar ton corretjam! - Y mentres tant, de sas camas³⁹ estiradas - es ficaba los muscles - en unas bragas de seda, - que de cascabells d'or al entorn eran guarnidas.

Perque l'alé se repose - nos posém á la boca un brot de salzer; - Tots, com amichs, encaixem de mans. - Glatint d'impaciencia - ab la sang que nos bull, - tots tres, lo peu demunt la ratlla - Esperém la senyal!... Es donada! Com un llamp.

Full 38-39

Tots tres davallem la plana! - A tu! Á mi! y en lo cami - un remoli de pols tapa nostres salts! - y l'ayre ns'porta, y lo pel fuma... - Oh! quin afany! Oh! quin desenfré! -Llargtemps de l'embestida que portabam - Creguerem que tots d'un cop arribariam al blanch.

Jo á la fi prenh l'avansada. - Més fou bé ma desgracia! - Car en essent que jo, com un va follet, - á la perduda m'abalansaba, - tot d'un cop, morint y grog, - al bell moment que ls'passaba - caigui, sens alé, de boca terrosa!

Mes ells dos, com cuan dansan - en Aix los caballets, se llansan - á pas reglar, sempre reglar. Lo famós Marsellés - creya segur d'aver la bella!... - Se diu que no tenia gens de melsa - lo Marsellés, ma damisela, - trová pertant son home en lo Cri de Mouries!

Entremitj del poble que s'empeny, - ja cremaban á la ratlla - Ma bella, haguesseu vist botrer lo Cri!... Heulo! - ni per los monts ni per los cercats⁴⁰ - hi ha llebres ni ha cervos - que tinguen per correr tan de nirvi! - Lagalant se llansa udolant com un llop...

Full 40-41

«Y lo Cri, coronat de gloria, - abraça⁴¹ la barra de la sortija! - Tots los Nimesos abalansantse⁴² - volen coneixer sa patria; - lo plat de estany ab lo sol brilla, - los platets tocan, á las orelles - cantan las tarotas ... lo Cri rep lo plat d'estany».

«Y Lagalant?» feu Mireia. - «Arraulit, dins la polsaguera - que lo trepitj del poble alsaba al entorn, - tenia apretats ab sas mans juntas - sos dos genolls; y l'ànima punyida - del afront que tant li escou, - á las gotas de son front hi mesclaba son plor.»

«Lo Cri se hi acosta y lo saluda: - sota la bolta d'una parra. - Company, digué lo Cri, ab mi vinat'en prest! - Avuy lo plaher, demá las plorallas! - Vina, que beguem las estrenas! Allí darrera las grands Arenas, - per a tu, com per a mi, au, encara hi ha prou sol!»

«Mes, axecant sa cara blava, - y de sa carn que tremolava - arrancant sas bragas ab cascabells d'or: - Ja que la edat me desfalleix, - Te! Li respongué, son tevas! - A tu, Cri, la juvenesa t'iguala al cigne: - ab honor pots portar las bragas del mes fort.»

Full 42-43

«Fins aquí foren sas paraulas. - Y dins lo gentiu que s'empeny, - trist com un llarg freixa que han capolat,⁴³ desaparegué lo gran corredor. - Ni per Sant Joan ni per Sant Pere, - enloch may mes s'ha tornat á veurer - pera correr ó saltar sobre l'bot inflat.»

Devant lo Mas dels Lladons, - Aixi Vicens feia desplega - de cosas que sabia. Se tornaba roig - y sos ulls negres bratlaban. - Lo que deya, ho brassejaba, - y la paraula abundava - com una ruxada forta sobre un rebrot de Maig.

Los grills cantant dins los mots- mes d'un cop se pararen pera escoltar; - sovint los rossinyols, sovint los aucells de nit - dintre del bosch callaren; - y enfalegada al fons del ánima - Ella, asseguda demunt las brancas - fins ál primer trench del alba no auria aclucat los ulls.

«Yo estich meravellada, feya á sa mare - que per esser fill d'un paneraire, - parla d'alló millor!... Oh Mare, es un plaher - de dormir, en lo hivern; mes ara - pera dormir la nit es massa clara: - Escoltem, escoltemlo encara. - Pasaria escoltantlo mas vetlladas y ma vida!»

Full 50-51

Cant segon

La cullita

Mireia cull fullas de morera pera sos cuchs de seda - Per atsar Vicens lo paneraire passa per lo caminet vehí - La noya lo crida - Lo noy corre; y per ajudarla, munta ab ella al arbre. - Enrahonament dels dos joves. - Vicens fa la comparansa de Vicenteta ab Mireia - Lo niu de abellerols. - La branca rompuda. - Mireia ab Vicens cahuen del arbre. - La enamorada noyeta se declara. - Lo jovenet apassionat desbota. - La Cabra d'or, la figuera de Vaclusa. - Mireia es cridada per sa mare. - Angunia y separació dels dos amants.

Canteu, canteu, [_ _],⁴⁴ - que la cullita es [_ _]!⁴⁵ - Bonichs son los cuhs y dormen lo tercer son; - Las moreras son plenas de noyas - que lo bell temps escarrabella, - com un aixam de dauradas abellas - que roban sa mel als romanís del pedregam.

Desfullant vostres branquetes, - canteu, canteu, [_ _]!⁴⁶ - Mireia es á la desfulla, un bell matí de Maig. - Aquella matinada, per arracadas, - á sas orellas, la foranera! - havia penjat dugas cireras... - Vicens, aquell mati, passá per aquí de nou.

Full 52-53

A sa barretina d'escarlata - com portan la gent del mar llatí - tenia airosament una ploma de gall;⁴⁷

«Oh Vicens, li feu Mireia - d'entremitg las verdas tiras, - porque passas tan depressa!» - Vicentet tot d'un temps - se girá vers la plantada - y sobre una morera enfilada - com una alegre xxxx⁴⁸ - descobri la noyeta é hi corregué, content.

«- Y bé? Mireia, va bé la fulla?» - «He! Poch á poch tot se despulla...» - «Voleu que vos ajude? - Oc!... (si...) En tant que allá dalt - Ella reya llensant xisclets - Vicens, picant de peus lo trebol, - escala l'arbre com una rata de bosch. - «Mireia, no te mes que á vos, lo vell Mestre Ramon.

«Desfulleu las baixas! Auré los cimarols, - jo, aneu! - y ab sa ma tendre, - Ella [_ _]⁴⁹ «Guarda de enuig - lo treballar un poch ab companyia! - Soleta, vos vé una galbana!» - Diu - «A mi també lo que me aburreix - respongué lo jovenet, es tot y just axó mateix.

Full 54-55

«Cuan som allá dins nostres borchs - hont sols sentim lo tabustol - del Rhon tormentos que menja las arenas, - Oh! Á voltas, quin enuig! - Al estiu no tant, que, de costum - fem nostras corregudas, - l'estiu, ab mon pare, d'un mas al altre mas.

«Mes cuan lo grebol se torna roig - que ls's jorns se fan hivernosos, - y llargas las vetlladas; á la bora del caliu - entretant que ab la balda - algun follet xiula o miola, sense llum y sens parlar - Tinch d'esperar la son, ab ell tot solet!...!

La noya diguéli llesta: -«Mes donchs ta mare hont es?» - «Es morta!...» Lo gojat callá un moment, - despres reprengué: «Cuan Vicenteta - Estaba ab nosaltres, y que, noyeta - guardaba encara la cabana, - llavors era un plaher!» - «Mes com? Vicentet,

«Tens una germana?» - «Y la noyeta - bonica que es y ben destra, - diguer lo paneraire; ... massa! Que á la Font del Rey, - Allí en terra de Belcaire - fou anada ab los segadors; - Tant los plagué son endressament - que per minyona l'han presa y minyona n'es desde llavors.»

Full 56-57

«Te hi semblas á ta germaneta?» - «Qui? Jo? No per cert! Ella es rosseta, - y jo so, ja ho veyeu, negre com un xxxx⁵⁰ - Mes abiat, sabeu á qui retira? - A vos! Vostres caps vivatxos, - com las fullas de la murtra - vostras trenas espessas, diriau que son bessonas.

«Mes pera lligar la clara tela - de vostra cofia, ben millor que ella - Mireia, teniu lo fil! ... No es pas lletxa, tampoch, - ma germana, ni endormida; - mes vos, com mes no sou bonica!» - Mireia aquí, mitj envergonyida (agafada?) - deixant anar sa branca: «Oh! Diu, quin Vicens!...»

Canteu, canteu, [_ _]⁵¹ - de las moreras la fulla es bella, - bonichs son los cuchs y dormen lo tercer son; - Las moreras son plenas de noyas - que lo bell temps escarrabilla, - com un aixam de dauradas abellas - que roban llur mel als romanins del pedregam.

-«Llavors, me trovas bonica - mes que ta germana?» La noya - feu á Vicens - «Forsa mes», éll respongué. - «Y qué tinch de mes?» - «Mare divina! - Y qué té de mes la cadenera - que [_ _]⁵² - sino la bellesa mateixa, lo cant y la gracia!»

Full 58-59

-«Mes encara?»- «Ma pobra germana - no vas haber lo blanch del porró! - Com la aigua de mar Vicenteta té ls' ulls - que hi bravejan y clareyan ... - los vostres com una gayeta negrejan - y cuan sobre meu belluguejan, - me sembla que bech un porró de vi bullit.

Ab la veu prima y clara - cuan cantaba la Peironella, - ma germana, tenia gran goig en sentir son dols acord; - Mes vos, la mes petita paraula - que m'digueu, Oh joveneta! - Mes que no pas cap cansoneta - encanta ma orella y trenca mon cor.

Ma germana, corrent per los prats, - Ma germana, com un ramell de datils - s'es rostida lo coll y la cara ab lo sol; - Vos, bella, crech que sou feta - com las flors del gamonet; y del estiu la ma cremada - no gosa afalegar vostre front blanquet!

[_ _]⁵³ ma germana es encara primeta; - Pobreta! Ab un any ha fet tota sa crexensa... - Des de la espatlla fins al anca, -á vos, Mireia, res vos manca! - Mireia, altre cop deixant la branca - y tota vermelleta: «Oh, diu, quin Vicens!»

Full 60-61

Desfullant vostres branquetes - canteu, canteu [_ _]⁵⁴ - Així los bells noys, del arbre fullós - amagats dins lo brancatje, - en la inocencia de sa edat - s'ensajavan al amor. Entretant, de mica en mica, las serras s'emboyra van.

Amunt sobre las rocas peladas - sobre las grans torras esfondradas (estallidas?)
- hont tornan á la nit los vells princeps de Baus, - los sacres que blanquejaban - per
l'espai s'enlairaban - y sas alassas foguejavan - ab lo sol, que ja escalfava los rourets.

«Oh! No habem fet res! Quina vergonya! - Ella digué ab aire [_ _]⁵⁵ - Aquet xicot
diu quem've á ajudar,⁵⁶ després xxxx⁵⁷ que ferme riure... - Anem! Au! Que la ma s'estirá
- que després ma mare podria dir - que tinch prou poca trassa, si, per emmaridarme.

Va, va, diu, tu que te envanias, - mon pobre amich! Si te llogavas - pera cullir
á quintás la fulla, crech que - cuan fos tota desfullada - podrias menjar

Full 78-79

Cant tercer

Lo descapollament

Las cullitas provensals - En lo Mas dels Lladons una gaya rodona de noys
descapollan - Joana Maria, mare de Mireia - Taven la bruja de Baus - La mala ullada
- Las [_ _]⁵⁸ fan per passa temps, castells de Provensa - La [_ _]⁵⁹ Laura, reina de
Lamparigosta - Clemencia, reina de Baus - Lo Ventour, lo Rhone, la Durance. -
Adelaida y Violant - La cort d'amor - Los amors de Mireia y de Vicens descoberts
per Norada. - Las bromas. - Taven la bruja fa callar las noyas: l'ermitá de Luberon y
lo sant Pastor. - Nora canta Magalí.

Cuan las cullitas son bonas, - que á barrals plens las oliveredas - Dins las
gerras de terrissa vuidan l'oli ros; - cuan per las glebas y per los camins - del garbe-
jador que va pertot arreu - lo gran carro gruny y trontolla, - y topa de pertot ab son
front alteros.

Nu y gallart com un lluitador, - cuan Baco ve, y los veremadors - condueix la
farandola á las veremas de Crau; y del cup omplert - cuan la beguda benehida, -
dessota las camas xxxx⁶⁰, - dins la escumosa bota s'escampa á bell doll;

Full 90-91⁶¹

Y transparents demunt las genestas - cuan los cuachs pujan [_ _]⁶² - pera filar
sas presonssedosas, y cuan per cert⁶³ - aquellas erugas més que xxxx⁶⁴ - s'embolican
á millers - dins llurs bressols tan prims - que vos semblen teixits ab un raig de sol;

Llavors en terra de Provensa, - Hi ha mes que may divertiments! - lo bon mos-
catell de Bauma y lo ferigolet - llavors de xxxx⁶⁵ á galet; - llavors se canta y se
convidan; llavors se veu á joves y á noyas - al so del tamborí formá llurs rodonas.

«So, clarament, so afortunada! - Demunt los canyissos [_ _]⁶⁶ - cuanta flor de
capolls! ... Una enramada mes sedosa, - una mes rica cullita - no la habia may mes vista
en la masia, vehinas, des de ma joventut - Des del any de Déu que nos casarem.»

Mentres tant que lo capoll se destria - aixis parlába Joana Maria, - del vell Mestre Ramon honrada muller, - de Mireia orgullosa mare; y las vehinas y las comares, ab delit de riurer y de desfer - estaban á son entorn, dins la

Full 114-115⁶⁷

El Taven finí sa rondalla. A las noyas habia trencat lo riurer. - Axó mostra, llavors digué Laureta, axó mostra, y no ho contradich - que no se pot burlar del vestit, - y que de tot pel hi ha bonas bestias... - mes, noyas, repareu. Com un gra de rahim,

Nostra joveneta masovera -he vist que se tornaba vermella - tant prest com de Vicens lo bell nom s'es oit... - Aquí hi ha alguna cosa! Vejam! Garrida, - cuant temps durá la cullita? En essent dos, l'hora se olvida, - es que ab festejador, sempre's té temps!...

-Trevallau, descapolleu! - encara no n'hi ha prou, xaucejadoras? - Mireia res-pongué, fariau condemnar als sants! -Oh! Diu, mireulo pera confondre'vros - Mes abiat que veurerme pendrer - un marit, me vull ficar en un convent de monjas, á la flor de mos anys.

Tan-deran-lan! Tan-deran-liron! - Totas las noyas ensemps cantaren! - Aném, aqueixa será la bella Magali - Magali que del gran horror - que per lo enamorament tenia - en Arles en lo convent de Sant Blay, - al fort de la vida estimá mes correr á tancarse.

Full 116-117

Nora, au! Au! Tu que tant bé cantas, - Tu que, quant vols, encantas los sentits - cantal'hi Magalí, Magalí que al amor - per mil forats escapava - Magalí que's feya pámpol - auell que vola, raig que brilla, - mes que cap y á la fí també quedá enamorada.

-O Magalí, ma tant aimada!... - comensá Nora; y tota la colla - en lo treball se afanyá de gayesa de cor; - y com, quant d'una cigala brunseix la cansó d'estiu - en cor totas las altras reprenen, aixis - las noyetas á la tornada responian totas en cor.

Magalí

O Magalí, ma tant aimada
ix en finestra, ix un moment
escolta un poch aquesta aubada
de tamborins y flajolets.

Es ple d'estels lo firmament
l'aura amainada
mes los estels s'entelarán
cuan te veurán!

Full 118-119

-Com del remor de la verneda - faig de ta aubada gens de cas!
Mes jo me'n vaig dins la mar freda - A ferma anguila del rocam.

-O Magali! Si tú te fas - lo peix que neda,
lo pescador jo me faré - Te pescaré!

-Si, pescador, prens ta grondola, - Ton bertrolet cuan tirarás,
Jo me faré la estibarola, - Me'n volaré dintre'ls sorrals.

-O Magali! Si tú te fas - l'aucell que vola,
Lo cassador jo me faré' - Te cassaré!

-A la perdiu la mes garrida - Si tu venias á pará'l llas,
Jo me faré l'herba florida, - M'amagaré dintre del prat.

-O Magali! Si tú te fas - la margarida
Jo l'aigua viva me faré - T'arruxaré!

Full 120-121

-Si tú te fas l'aigueta viva - Jo me faré lo nuvolás,
Me n'aniré com fugitiva - Cap á las Yndias voleyant.

-O Magali! Si tú te n'vas - lluny de la riva,
L'aire de mar jo me faré - Te portaré!

-Si tú te fas la marinada - Jo fugiré á un altre part;
Jo me faré encesa rajada - Del sol ardent que fon lo glas!

-O Magali! Si tú te fas - la solejada,
La salamandra jo m'faré - y te beuré!

-Si arrossegant ta verda esquena - Dins la verdissa fas ton cau,
Jo me faré la lluna plena - que á la ensisera claror fá!

-O Magali! Si tú te fas - Lluna serena
Bonica boira jo m'faré - Te cobriré!

Full 122-123

-Més si la boira m'emmantella, - Tú, per axó, no me tindrás;
Jo, virginal, rosa vermella, - M'esclataré dins l'espinal!

-O Magali! Si tú te fas - la rosa bella,
Lo papalló jo me faré - Te besaré!

-Vas perseguint una fosca imatge! - Jamay, jamay m'agafarás.
D'un roure vell dins lo boscatge - Molsuda escorxa m'vestirà.

-O Magali! Si tú te fas - L'arbre salvatge
Jo la verda eura me faré - T'abrassaré!

-Si m' vols doná una forta estreta - Sols un vell roure estrenyerás ...
Jo me faré blanca mongeta - del monastir del gran Sant Blay!

-O Magali! Si tú te fas - Monja blanqueta,
Jo, capellá, confessaré - T'escoltaré!

Full 124-125

Aquí las donas s'estremiren; - los roigs capolls de llurs mans caigueren ... - y
cridaban á Nora: «Oh! Digas, digas tot seguit - lo que feu, essent monjeta, - Magali,
que ja, pobreta! - S'es feta roure y flor - lluna, sol y nit, herba, aucell y pex.»

-De la cansó, reprengué Nora, - os vaig á cantar lo que resta. - Eram, si me'n
recordo, á la bora d'allá hont diu- que en lo claustre va á ficarse, - y que respon l'ardorós
cassador - que hi entrarà per confessor... - Mes d'ella altra volta escolteu l'obstacle:

-Si del convent passa la porta
Totas las monjas trovarás
Que al meu entorn cantan l'absolta,
Pus que ab mortalla me veurás!

-O Magali! Si tú te fas
La pobra morta,
Llavors, la terra jo m'faré
Y aquí t'hauré!

Full 126-127

-Ara comenso, en fi, de creure
Que no me parlas pas rient:
Mes vet'aquí mon anell d'aura
Per recordansa, Oh jovenet!

-O Magali! Me fas molt bé!...
Ta cara al veurer
Los estels mira esmortuí
O Magali!

Nora calla, ningu parlaba. - Talment bé Nora cantaba, - que las altrás, entretant,
ab un brandament de front - l'acompanyaban, amistosas: - com las matas de casta-
nyolas, - que penjadissas y blavosas, - se deyan anar ensemps al corrent d'una font.

-«Oh! Lo bell temps que fa defora!» - En acabant digué Nora... - «Mes ja los segadors, á l'aigua del viver - de llurs dallas rentan la goma - Cullnos, Mireia, algunas pomas - sanjoanencas y ab un formatget - nos anirem á menjar dessota los lladoners».

Full 130-131

Cant cuart Los pretendens

Lo temps de las violetas. - Los pescadors de Martiga. - Tres pretendens venen á demanar á Mireia: - Alari lo pastor, Veran lo eugasser, Ourrias lo bover. - Alari, sa riquesa en ramats. - L'esquilament. - Vista de un gran ramat que davalla dels Alps, anant en hivernatge. - Entrevista d'Alari ab Mireia. - Lo mausoleu de Sant Rummy. - Oferta del pastor, la copa de box zinzallat. - Alari es dejectat. - Veran, lo eugasser. - Las eugas blancas de Camarga. - Veran demana Mireia á Mestre Ramon. - Lo vell lo rep ab gran alegria. - Mireia lo refusa. - Ourrias, lo domador de toros. - Los braus negres salvatges. - La ferrada. - Ourrias y Mireia en la font. - Lo bover es despedit.

Vingue lo temps que las violetas - dins las praderias frescas - s'esclatan á ramells, no mancan pas parellas - pera anar á cullirlas al ombreta! - Vingue lo tems⁶⁸ que la maró -abaixa son altiu pit, - y respira poch á poch de totas sas mamellas.

No mancan pas barcas y llanxas - que de Martega, ab las parellas - s'en van de llurs payolas á enredar lo pex, - s'envan en alas de llurs remes - á escampar per la mar quieta; - Vingue lo temps que entre las donas - l'eixam de noyas floreix y surt.

Full 132-133

Que pastoretas ó comptesas - prenen renom de bellesa, - no mancan pas aimadors en Crau y en los castells; - y sols en lo Mas dels Lladons - ne han vingut tres: un eugasser, - un pastor de vacas, y un pastor de ovellas, tots tres bells minyons.

Vingué primer lo pastor Alari - Diuhen que tenia mil caps de bestiar - y pasturant, tot l'hivern, a la bora del llac de Entressen, - los bons agrans salabrosos. Diuhen que allá cuan lo blat se nuga - dalt los grands Alps fredurosos - ell mateix los montaba, des que lo Maig se sent.

Diuhen també - y jo ho crech, - que , vers Sant Marc, hi ha nou esquiladors - que tres jorns hi esquilaban, y son homes afamads! - Y jo no conto aquell que s'emporta - los borrallons de llana blanca y gren, ni lo bailet que sense trevas - portava als esquiladors un got aviat begut.

Mes cuan el calor després minva, - y cuan la neu dels grans cims - ja rodola á las terras montanyosas, - de la inmensa plana Cranenca - pera pasturar l'erba hivernenca, de las altas valls Dalfinencas - es cosa de veurer devallar aquell rich ramat!

Full 134-135

Era de veurer aquella munió - esbarriarse dins lo pedregam! - Devant de tot lo ramat, los anyellets primerenchs - saltironejan per bandas alegres. - Hi ha lo rabadá que los endressa. - los empicarolats burricalls - y los pollins y las someras, ab desorde los seguian.

Cama assá, cama allá demunt l'albarda - es lo arener qui en té la guarda. - Dins las sarrias d'espert, son élls demunt lo bast, - ells qui portan las robas - y la beguda y las viandas - y del bestia que s'escorxa - la pell encara sangosa, y lo xay que está cansat.

Capitans de la colla - ab las banyas retorsadas, - après venian de front, brandant llurs esquellas, - y lo cap girat de gairell - cinch altius bochs cotadors; Derrera los bochs venen las mares, - y las follas cabretas, y blanchs cabridets.

Ramada saltirona y golafre - es lo cabrer qui la comanda. - Los mascles de las ovelles, los grans marrans - cuan los morros alairedressan - en lo camí apareixen - y se coneixen per llurs grans banyas, - tres voltas entortolligadas al entorn de la orella.

Full 136-137

Y xxxx⁶⁹ honorable signe -que de la colla ells son los caps! - Tenen los costats enflocats y la esquena també. - Camina al devant del ramat - lo majoral dels pastors, y ab sa manta - las dos espatllas se cobreix. - Mes lo gros del ramat arriba en mantenent.

Y dins una polsaguera nuvolosa, - las primeras y afanyadas - corren las anyelladas, belant llargament - als bels de llurs xayets; - y lo collet ab flocat vermells, - ensemps polsejan los anyellets - y los moltons llanuts que van poch á poquet.

Los pastorets de tant en tant, - als cans cridan: «A la volta! - y pegats en lo costat, lo raguitsell. - Las novellas,⁷⁰

Escadró tot espellifat, - entre las xorcas, los vells marrans - que han anat dessota en las batussas d'amor, - ab las desdentadas y las coxas, - tancan en fí la retaguardaia, - marrans descornats, trista desferra - que han perdut tot ensemps las banyas y l'honor.

Full 138-139

Y tot axó, ovelles y cabras - tant com n'hi havia en lo camí - era de Alaric, tot, jove y vell, bonich y lletg... Y devant d'ell cuan davallaban - á centenas desfilant, - sos ulls s'hi xalaban... - portaba, com un ceptre, un gayato d'ars.

Y ab sos blanchs mastins (de corral?) - que los seguian en sas pasturas, - los genolls abotonats dins sas polainas, - y l'aire seré y lo front ample - l'haurian prés per lo bon rey David, - cuan, cap al tart, als pous dels avis - anava, mentres era jove, á beurar los ramats.

-«Vet'aquí á Mireia que va y ve - devant lo Mas dels Lladons! - Digué lo pastor... Oh! Déu! M'han dit la veritat: - ni dins la plana, ni en las alturas, - ni en realitat, ni en pintura - jo no n'he vist cap que á la cintura - hi arribi, per las maneras, la gracia, la bellesa!

Que, sols per veurerla, Alari - s'era allunyat de son bestia. - Al indret (entretant?) d'ella cuan fou: «Podrias tu, - li feu ab veu tremolona, - ensenyarme una tasquera - pera atravessar las montanyetas? - Altrament, noya, tinch por de no saberme'n sortir!»

Full 140-141

-«Sols s'ha de pendrer la dressera, - veyeu! Respongué la masovera, - Agafeu de seguit lo desert de Peire-mal, y camineu dins la vall giragonsosa - fins que veyeu un gran porxo, - ab una tomba que porta - dos generals de pedra posats en l'aire.

Es aquí hont ne dihuen las Antigas - «Gran mercé, lo jovensel respon - Mil caps de bestia portant ma marca, en Crau, - muntan demá á la montanya - y jo vaig devant lo ramat - per marcarli en la companya - los prats, las pletas.

Y tot de bestia fi! ... Sempre y cuan - jo m'enmullere, ma pastora - sentirá tot lo jorn cantar lo rossinyol ... - Y si tingués la sort, bella Mireia, - que tu volguesses ma llureya, - t'oferiria, no pas joyells - mes un vas que t'he fet, de box, y flamant.

Y de parlar tant prest s'atura, - com una reliquia, de sa armilla - treu una copa tallada en lo box viu, - car, en sas horas de oci, amaba, assentat en una roca, - esbargirse⁷¹ d'altras cosas; - y sens res mes que ab un coltell feya obras maravellosas.

Jaume Vellvehí i Altimira
Grup d'Història del Casal

NOTES

- 1.- Aquesta traducció en fragments quedà interrompuda el 31 de març de 1863 i fou publicada sencera el 1864 en forma de llibre: *Mireya, Poema de Frederic Mistral, Traduhit en vers catalá, ab permis acceptació del autor per Francesch Pelayo Briz*, Estampa de Joan Llorens, Barcelona.
- 2.- La primera notícia d'aquesta traducció la donava Joan Mora (JOAN MORA CASTELLÀ - CLAUDI OMAR I BARRERA - JOSEP PUIG I CADAFAELCH, *Tríptic de biografies del mataroní il·lustre Dr. En Terenci Thos i Codina. Mestre en Gai Saber*. Ajuntament de Mataró - Arts Gràfiques Vilà [Mataró 1923]) i cal suposar que seria entre 1859 i 1861, per tant, immediatament després de tenir-ne notícia a través del discurs de Bofarull en els Jocs florals d'aquell any.
- 3.- Biblioteca Nacional de Catalunya: ms. 3513. Ja vam estudiar aquest manuscrit a JAUME VELLVEHÍ I ALTIMIRA, *Terenci Thos i Codina (Mataró, 1841-1903). Un home de la Renaixença*. Caixa d'Estalvis Laietana (Mataró 2003).
- 4.- Arxiu particular Thos-Messeguer. Aquest manuscrit es conserva entre la documentació de Terenci Thos i Codina que conserven els seus descendents.

- 5.- Variant anterior (Var. ant.) rectificada al damunt: *Te dedico*.
- 6.- Var. ant. rectificada al damunt: *t'ofereix*.
- 7.- Var. ant. rectificada al damunt: *Mallan*.
- 8.- *dins lo pesebre* és subratllat. En ocasions com aquesta, a continuació d'un dubte escriu, entre parèntesi i amb interrogant, una possible alternativa.
- 9.- Var. ant. ratllada *pregunta*.
- 10.- Var. ant. *Jo la veitj* («la» ratllat).
- 11.- Var. ant. ratllada *que ab son fill de mas en mas passaba*.
- 12.- Var. ant. ratllada: *olivar*.
- 13.- Var. ant. ratllada: *á poch ápoch*.
- 14.- Var. ant. ratllada il·legible: *tirant?*
- 15.- Vers incomplet: hi ha un espai en blanc per a poder completar.
- 16.- Interlineat: *y torsaban*.
- 17.- Paraula ratllada il·legible.
- 18.- Fa una nota a peu de pàgina que diu: (1) *terme provincial* = *monjetas*.
- 19.- Var. ant. rectificada al damunt: *las cistellas*.
- 20.- Var. ant. rectificada al damunt: *las estrellas*.
- 21.- Var. ant. ratllada: *desfeya*.
- 22.- Var. ant.: *las trenas li negrejaban* (*las trenas* ratllat).
- 23.- Var. ant.: *Aquell qui se' trumfa!* (*Aquell* ratllat).
- 24.- Espai en blanc per a poder completar.
- 25.- Correcció il·legible.
- 26.- Correcció il·legible.
- 27.- Var. ant. ratllada: il·legible.
- 28.- Var. ant. rectificada al damunt: il·legible.
- 29.- Var. ant. rectificada al damunt: il·legible.
- 30.- Segueixen els tres següents versos ratllats i a continuació es repeteixen.
- 31.- Var. ant. ratllada: *clavadas á bordo*.
- 32.- Var. ant. ratllada: *Nosaltres tot*.
- 33.- Var. ant. ratllada: *tu*.
- 34.- Var. ant. ratllada: il·legible.
- 35.- Les tres darreres paraules del vers porten anotades el nombre de síl·labes: *pietat* (3) *de* (1) *nosaltres* (3).
- 36.- Var. ant. ratllada: *lo joyell*.
- 37.- Var. ratllada: *tenia unas cuxas*.

- 38.- Var. ant. rectificada al damunt: il·legible.
- 39.- Var. ant. ratllada: *cuxas*.
- 40.- Var. ant. ratllada: *vedats*.
- 41.- Var. ant. ratllada: *se*.
- 42.- Var. ant. rectificada al damunt: *s'abalansan*.
- 43.- Var. ant. ratllada: il·legible.
- 44.- Espai en blanc.
- 45.- Espai en blanc.
- 46.- Espai en blanc.
- 47.- Falten alguns versos i passa a la següent estrofa.
- 48.- Rectificació il·legible.
- 49.- Espai en blanc.
- 50.- Paraula parcialment il·legible: *corc...*
- 51.- Espai en blanc.
- 52.- Espai en blanc.
- 53.- Espai en blanc.
- 54.- Espai en blanc.
- 55.- Espai en blanc.
- 56.- Var. ant. *ajudarme*.
- 57.- Rectificació il·legible.
- 58.- Espai en blanc.
- 59.- Espai en blanc.
- 60.- Dues paraules il·legibles.
- 61.- Error de paginació, en realitat, es correspon al full 80-81.
- 62.- Espai en blanc.
- 63.- Var. ant. ratllada: *que per cert*.
- 64.- Rectificació il·legible.
- 65.- Rectificació il·legible.
- 66.- Espai en blanc.
- 67.- Falten fulls. Es reprèn al 114-115.
- 68.- En una aparició anterior, l'ortografia del mot era correcta *temps*.
- 69.- Rectificació il·legible.
- 70.- S'interromp. Falten alguns versos.
- 71.- Var. ant. ratllada: *per esbargirse*.